

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОЛОГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ОБСЛУГОВУВАННЯ»

Рівень вищої освіти

Освітньо-професійна програма

Загальний обсяг

Тривалість викладання

Обсяг навчальних занять

у т.ч. аудиторні заняття

лекції

практичні

Мова викладання

Другий (магістерський)

«Готельно-ресторанний
бізнес»

3 кредити ЄКТС

2-й семестр, 3 чверть

2024-2025 н.р.

90 год.

4 год/тиждень

2 години

2 години

українська

Кафедра, що викладає: Туризму та економіки підприємства

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=5435>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Microsoft Teams – команда «Екологічне управління сферою обслуговування»

Інформація про викладача:

Бєлобородова Марія Валеріївна

Доцент кафедри туризму та економіки підприємства, кандидат економічних наук

Персональна сторінка

<https://ep.nmu.org.ua/ua/teachers/beloborodova.php>

E-mail: Bieloborodova.M.V@nmu.one

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Дисципліна «Екологічне управління сферою обслуговування» належить до переліку обов'язкових навчальних дисциплін, що направлені на формування фахових компетенцій здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Готельно-ресторанний бізнес» спеціальності 241 Готельно-ресторанна справа на першому році навчання. Вона забезпечує фаховий розвиток здобувача та спрямована на отримання знань про екологічні концепції та інноваційні

підходи в стратегічному управлінні інфраструктурою сфери обслуговування, зокрема промислових регіонів.

Цей курс побудовано на засадах студентоцентрованого підходу (Student-Centered Approach), який розглядає здобувача вищої освіти як суб'єкта з власними унікальними інтересами, потребами і досвідом, спроможного бути самостійним і відповідальним учасником освітнього процесу.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни – формування у майбутніх фахівців здатності приймати ефективні управлінські рішення щодо мінімізації негативних впливів діяльності підприємств сфери обслуговування на довкілля та досягнення високого рівня екологічної безпеки та відповідальності в сфері процесів виробництва та споживання послуг.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Екологічне управління сферою обслуговування» є:

- надання здобувачеві сучасних науково-теоретичних та практичних знань, необхідних для ефективного екологічного управління в сфері обслуговування;
- оволодіння науковими основами впровадження принципів, методів та функцій екологічного управління на різних рівнях (державне екологічне управління, корпоративне, місцеве, громадське, локальне);
- вивчення стандартів, вимог, правил та практики екологічного управління в Україні та світі в сфері туризму, готельно-ресторанної справи, транспорту;
- набуття навичок формування та вдосконалення системи екологічного управління в сфері обслуговування.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

До дисципліни «Екологічне управління сферою обслуговування» віднесено наступні результати навчання:

РН1	Розробляти і приймати ефективні рішення з питань розвитку суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики, забезпечувати їх реалізацію, аналізувати і порівнювати альтернативи, оцінювати ризики та імовірні наслідки їх впливу
РН4	Здійснювати моніторинг кон'юнктури ринку готельних та ресторанних послуг
РН7	Досліджувати моделі розвитку міжнародних та національних готельних і ресторанних мереж (корпорацій)
РН11	Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань та створення нових технологій та видів послуг (продукції) в сфері готельно-ресторанного бізнесу та в ширших мультидисциплінарних контекстах

Реалізація поставлених завдань дозволяє забезпечити наступні дисциплінарні результати навчання:

- аналізувати екологічні обмеження та ризики в діяльності закладів гостинності, аналізувати і порівнювати альтернативи, оцінювати імовірні екологічні наслідки їх впливу;
- розробляти кліматичну стратегію готельно-ресторанного закладу із врахуванням вимог екологічної безпеки та раціональності;
- володіти підходами до розробки та впровадження систем екологічного управління на підприємствах сфери обслуговування;
- здійснювати моніторинг кон'юнктури ринку екологічних готельних та ресторанних закладів;
- знати вимоги основних міжнародних та національних систем зеленої сертифікації закладів гостинності;
- володіти основними управлінськими підходами з позицій циркулярності та «zero waste» в сфері обслуговування;
- забезпечувати екологізацію сервісу в готельно-ресторанних закладах.

4. СТРУКТУРА КУРСУ

Лекції

Тема 1. Туризм та гостинність: вплив на аспекти сталого розвитку

1. Три фундаментальні складові сталого розвитку
2. Сталий розвиток та КСВ у туризмі та гостинності – екологічні проблеми
3. Екологічна безпека у сфері послуг: світовий досвід

Тема 2. Принципи та можливості циркулярної економіки в туризмі та гостинності

1. Тенденції розвитку сталої інфраструктури у загальноєвропейському регіоні
2. Екологічні тренди в сфері обслуговування
3. Виклики та проблеми застосування принципів циркулярності в загальноєвропейському регіоні

Тема 3. Сутність та значення екологічного управління

1. Система екологічного управління як інструмент забезпечення якості послуг
2. Переваги організацій після сертифікації системи екоменеджменту відповідно до вимог стандарту ISO 14001
3. Система Plan-Do-Check-Act та оперативне планування і контроль поточної діяльності

Тема 4. Розробка та впровадження системи екологічного управління: загальні рекомендації

1. Загальні положення щодо запровадження ISO 14001
2. Визначення середовища (контексту) організації
3. Розуміння потреб і очікувань зацікавлених сторін
4. Програма досягнення цілей та реєстр екологічних аспектів впливу

Тема 5. Екологічне управління в туристичному транспортному забезпеченні

1. Вплив кризових явищ на світові туристичні потоки
2. Внесок транспортного забезпечення туристичних послуг в деградацію довкілля
3. Практика зниження негативного впливу транспорту в туризмі

Тема 6. Екологічне управління в готельно-ресторанних комплексах

1. Системи зеленої сертифікації в світі
2. Спрощена система екологічного менеджменту

3. Zero waste в секторі HoReCa

Тема 7. Екологічні продукти та послуги в туризмі та гостинності

1. Просування сталого туризму
2. Екологічна стратегія курортних готелів
3. Збалансоване задоволення потреб споживачів туристичних послуг

Тема 8. Екологізація сервісу в туристично-рекреаційних та готельно-ресторанних комплексах

1. Глобальні тенденції споживацької поведінки в туризмі та гостинності: оздоровлення та екологізація
2. Регіональні екологічні стратегії для закладів HoReCa
3. Практична екологічна політика: від запровадження до моніторингу

Практичні заняття

1. Шляхи запровадження зелених інвестицій в сфері обслуговування
2. Механізм реалізації екологічного менеджменту в закладах HoReCa
3. Екологічна сертифікація закладів гостинності. Спрощена система екологічного менеджменту
4. Управління відходами в закладах HoReCa: практичні кейси
5. Екологічні політики закладів HoReCa: створення, дисемінація, поліпшення
6. Типова кліматична стратегія закладу гостинності
7. Інклюзивність та адаптивність закладів гостинності в контексті досягнення цілей сталого розвитку
8. Оцінювання та рейтингування екологічних потреб в загальній ієрархії власних споживчих переваг

Інформація для здобувачів заочної форми навчання. На сайті НТУ «ДП» розміщено графік навчального процесу. Протягом року передбачено заняття з викладачем відповідно до розкладу: 4 год. лекційних занять, 4 год. практичних занять, решту годин здобувач опановує самостійно. Під час сесії здобувачі виконують практичні завдання, контрольні роботи. Умови завдань розміщено на сторінці курсу на платформі Moodle та в Microsoft 365. Форма контролю – диференційований залік.

5. ТЕХНІЧНЕ ОБЛАДНАННЯ ТА/АБО ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

На навчальних заняттях здобувачі повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; перевірений доступ до застосунків Microsoft Office: Teams, Moodle; Zoom; інстальований на ПК та /або мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point); активований акаунт університетської пошти на Office365.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Оцінювання досягнень здобувачів здійснюється за допомогою прозорих процедур, що ґрунтуються на об'єктивних критеріях відповідно до Положення університету «Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти», <https://cutt.ly/RER787v>. Досягнутий рівень компетентностей відносно

очікуваних, що ідентифікований під час контрольних заходів, відображає реальний результат навчання здобувача за дисципліною.

6.1. Шкали

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів НТУ «ДП» здійснюється за рейтинговою (100-бальною) та інституційною шкалами. Остання необхідна (за офіційною відсутністю національної шкали) для конвертації (переведення) оцінок мобільних здобувачів.

Шкали оцінювання навчальних досягнень здобувачів НТУ «ДП»

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Кредити навчальної дисципліни зараховуються, якщо здобувач отримав підсумкову оцінку не менше 60-ти балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації.

6.2. Засоби та процедури

Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного контролю та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Поточна успішність складається з успішності за одну підсумкову контрольну роботу (максимально оцінюється у 40 балів), оцінок за роботу на практичних заняттях (оцінюється 8 занять по 5 балів, максимальна здобувач може отримати 40 балів) та оцінок за виконання самостійної роботи (1 презентація, яка захищається на практичних заняттях, де вона оцінюється максимально у 20 балів). Отримані бали за контрольні роботи, практичні заняття та виконання самостійної роботи додаються і формують підсумкову оцінку за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач може набрати 100 балів.

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку)	Визначення сумарного результату поточних контролів. У випадку коли здобувач отримав менше 60 балів – складається залік у вигляді комплексної контрольної роботи, яка містить 40 тестів (максимальна оцінка – 40 балів) та 2 питання теоретичного спрямування, кожне з яких оцінюється по 30 балів за умови повного розкриття тематичного спрямування. Максимальна кількість балів за диференційований залік: 100 балів
Практичні заняття	Дискусії, обговорення, де відпрацьовуються навички критичного мислення та аналізу, комплексного вирішення проблем, з використанням індивідуального та креативного підходу.

	Відбувається вирішення тестових завдань. Максимально оцінюються у 40 балів (8 занять × 5 балів/заняття).
Самостійна робота	Кожен здобувач повинен/на підготувати презентацію, яку необхідно захистити на практичних заняттях. Презентація оцінюється у 20 балів.
Контрольні заходи	Максимально оцінюються у 40 балів (1 контрольна робота)

6.3. Критерії

6.3.1. Критерії оцінювання *практичного заняття*.

Проведення практичних занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Практичні заняття включають проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок здобувачів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю здобувачів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

Кожне практичне завдання оцінюється за тестовими завданнями або за участю в обговоренні.

Тестові завдання складаються з 10 тестів, де є одна правильна відповідь. За умови вірного вирішення одного тестового завдання здобувач отримує 0,5 балів. Максимальна кількість набраних балів за тестові завдання – 5 балів.

Участь у дискусіях оцінюється в 5 балів, при чому:

0 – здобувач не спроможний дати відповідь на запитання, відстоювати свою позицію;

1-2 – здобувач дає неповні, поверхневі, необґрунтовані відповіді на поставлені запитання;

3-4 – здобувач дає повні і ґрунтовні відповіді на запитання, але не здатний аргументовано захищати свою позицію;

5 – здобувач дає повні і ґрунтовні відповіді на запитання, здатний аргументовано захищати свою точку зору.

6.3.2. Критерії оцінювання *самостійної роботи*:

Критеріями оцінювання самостійної роботи здобувачів є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях.

Оцінювання самостійної роботи відбувається через захист презентації на практичних заняттях, причому:

Критерії	Бальна шкала оцінки за критерієм
1. Усна доповідь: логіка побудови доповіді, повнота розкриття основних етапів дослідження; вміння чітко, ясно і стисло викладати сутність і результати дослідження; відповідність довіді матеріалу презентації, дотримання структури доповіді	0 – доповідь не підготовлена, студент не спроможний чітко і ясно викласти сутність і результати дослідження; 1-2 - доповідь підготовлена, студент викладає загальні неузгоджені та часткові результати дослідження; 3-6 – доповідь підготовлена, але логіка доповіді не відпрацьована, презентація не відображає повністю основні етапи роботи, студент може викласти результати дослідження; 7-9 – доповідь логічно побудована, але студент не повно розкриває результати дослідження; 10 – доповідь логічно побудована, студент чітко, ясно, стисло і повно викладає сутність і результати дослідження, дотримується структури доповіді
2. Відповіді на питання. Повнота, глибина, обґрунтованість відповідей, вміння аргументовано захищати свої висновки	0 – студент не спроможний дати відповідь на запитання, відстоювати свою позицію; 1-2 – студент дає неповні, поверхневі, необґрунтовані відповіді на поставлені запитання; 3-4 – студент дає повні і ґрунтовні відповіді на запитання, але не здатний аргументовано захищати свою позицію; 5 – студент дає повні і ґрунтовні відповіді на запитання, здатний аргументовано захищати свою точку зору
3. Організація презентації. Використання та якість підготовки демонстраційних матеріалів: відповідність дизайну змістом і темою роботи; ергономічність, наочність та оформлення слайдів; ємність та стислість подання текстового матеріалу на слайді; повнота та відповідність темі графічного (ілюстративного) матеріалу;	0 – демонстраційні матеріали відсутні; 1-2 – демонстраційні матеріали є, але оформлення слайдів не розкриває тему та перешкоджає сприйняттю змісту результатів дослідження, текст важко читається, студент не використовує зміст слайдів для аргументації; 2-3 – демонстраційні матеріали є, використані засоби наочності інформації, але неякісно оформлені, мають місце помилки та неузгодженості, відсутні посилання на використані джерела, відсутні назви рисунків, діаграм; кількість слайдів не відповідає тривалості виступу; 4 – демонстраційні матеріали є, використані засоби наочності інформації, але мають місце помилки та неузгодженості; 5 – презентація гарно організовано, оформлення слайдів розкриває тему, текст легко читається, доповідь супроводжується засобами наочності інформації гарної якості, які допомагають найбільш повно розкрити тему, інформація виділяється за допомогою кольору, розміру, ефектів анімації тощо.
Максимальна кількість балів	20

6.3.3. Критерії оцінювання *письмової контрольної роботи*:

Контрольна робота містить: 30 питань, серед яких 20 тестових завдань із чотирма варіантами відповідей по 1 балу, 10 відкритих запитань (правильна відповідь оцінюється у 2 бали, частково правильна відповідь оцінюється в 1 бал).

7. ПОЛІТИКА КУРСУ

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується «Положенням про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»», <https://cutt.ly/mERLa5A>, Кодекс академічної доброчесності Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», <https://cutt.ly/vERLfxF>. У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка поштової скриньки на Office365 та відвідування групи у Teams.

Протягом самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом «Екологічне управління сферою обслуговування».

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту або в чат Teams.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять

З 24.02.2022 р. реалізація освітньої діяльності відбувається в умовах правового режиму воєнного стану. Наявна низка небезпек: повітряні тривоги, ризики припинення енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку. Згідно з наказами по університету освітня діяльність здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх форм навчання здійснюється з використанням дистанційних технологій через синхронні та асинхронні комунікації.

Відвідування онлайн лекцій та практичних занять реалізується через приєднання до «команди» Microsoft Teams. Під час повітряної тривоги заняття перериваються і продовжуються лише за умов перебування учасників освітнього процесу у захищених приміщеннях. Викладачем (за технічної та безпекової

можливості) здійснюється запис заняття для підтримки асинхронного формату навчання.

У випадках відсутності енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку викладачем забезпечується асинхронний формат навчання та комунікація зі здобувачами за допомогою каналів зв'язку, що функціонують.

Про причини неможливості взяти участь в онлайн заняттях, ускладненні доступу до матеріалів на дистанційних платформах НТУ «ДП» тощо здобувач вищої освіти має повідомити викладача в особистих повідомленнях чатів Microsoft Teams, або листом на корпоративну е-пошту НТУ «ДП», або через старосту чи представника адміністрації факультету.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань, він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку згідно Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (<https://cutt.ly/mrBXXTMI>)

7.6. Бонуси.

Здобувачі вищої освіти, які приймають участь у конференціях, конкурсах тощо отримують додатково 5 балів до підсумкової оцінки.

7.7. Участь в анкетуванні.

Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачу вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети, які дозволять оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Екологічне управління сферою обслуговування».

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання на лекціях:

- вербальний метод (лекція, дискусія тощо);
- методи візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- метод евристичних питань;
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування тощо);
- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо).

Методи навчання на практичних заняттях:

- вербальний метод (дискусія, співбесіда тощо);
- кейс-метод (вирішення ситуацій, розв'язання завдань тощо);
- метод мозкового штурму;

- метод евристичних питань;
- метод візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- дослідницький метод;
- пошуковий метод.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Bieloborodova M., Herasymenko T., Bezuhla L. Strategic directions of the regional tourist complex balanced functioning. Причорноморські економічні студії. 2024. №86. С. 219-227. <https://doi.org/10.32782/bses.86-35>
2. Bieloborodova, M., Bessonova S., Bessonova A. Monitoring the sustainability of small and medium business in the regions of Ukraine based on the resource approach. *Public Security and Public Order*. 2022. Vol. 29. P. 3-15.
3. European commission. Delivering the European Green Deal. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_en
4. Bieloborodova M. Environmental basics of sustainability in tourism and hospitality. The EU Cohesion policy and healthy national development: Management and promotion in Ukraine / eds. N. Letunovska, L. Saher, A. Rosokhata. Szczecin: Centre of Sociological Research. 2023. pp. 234-269. DOI: 10.14254/978-83-968258-5-8/2023
5. Абрамова А. Г., Мирошник Ю. А. Еко-тренд в сфері гостинності: економічні та соціальні аспекти. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7904> DOI: 10.32702/2307-2105-2020.5.82
6. Белобородова М. Соціальна відповідальність закладів індустрії гостинності в Україні: ретроспективний аналіз. *Економічні горизонти*. 2023. № 3(25). С. 36–46. [https://doi.org/10.31499/2616-5236.3\(25\).2023.286654](https://doi.org/10.31499/2616-5236.3(25).2023.286654)
7. Белобородова М.В., Іващенко І.М. Шляхи екологізації туристичного транспортного забезпечення. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті: Зб. наук. праць*. 2023. № 2 (83). С. 144-155. DOI 10.31375/2226-1915-2023-2-144-155
8. Белобородова М.В., Бессонова А.В. Ways of greening services in recreational facilities of Ukraine. *Інфраструктура ринку*. 2022. № 68. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/68-2022>
9. Безугла Л. С., Палєхова Л. Л., Белобородова М. В. Управління сталою поведінкою споживачів у туристичній діяльності: навч. посіб. Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». Дніпро: Акцент, 2024. 185 с.
10. Державні будівельні норми України. Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. ДБН В.2.2-40:2018 Із зміною № 1. Київ, Міністерство розвитку громад та територій України, 2022. URL: <http://surl.li/obyra>.
11. ДСТУ ISO 22483:2022 Туризм та пов'язані з ним послуги. Готелі. Вимоги до послуг (ISO 22483:2020, IDT) <http://surl.li/obyrh>.

12. Галушкіна Т. П., Грановська Л. М., Кисельова Р. А. Екологічний менеджмент та аудит: навчальний посібник. Херсон: Олді-Плюс, 2019. 455 с.
13. Екологічне управління бізнесом в умовах євроінтеграції: навчальний посібник / П. Д. Дудкін та ін. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2018. 200 с.
14. Зіновчук Н. В., Ращенко А. В. Екологічний маркетинг: навч. посіб. Житомир: видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 190 с.
15. Тітомир Л., Коротич О., Халілова-Чуваєва, Ю. Екологізація готелів як напрям розвитку готельно-ресторанного бізнесу. 2021. *Економіка харчової промисловості*. № 13(3). С. 88-92 <https://doi.org/10.15673/fie.v13i3.2136>

Інформаційні ресурси

1. Program documents. 27th session of the Committee on Environmental Policy. Greening the economy in the pan-European region: working towards sustainable infrastructure. URL: <https://unece.org/environmental-policy/events/27th-session-committee-environmental-policy>
2. Case studies. Transfer of EU Best Practices in the Field of Tourism for the Countries of Central Asia. URL: <https://www.switch-asia.eu/resource/transfer-of-eu-best-practices-in-the-field-of-tourism-for-the-countries-of-central-asia/>
3. ISO 14000 family. Environmental management. URL: <https://www.iso.org/iso-14001-environmental-management.html>
4. Журнал «Ecobusiness. Екологія підприємства» . URL: <https://ecolog-ua.com/>
5. Медіа проєкт на підтримку зеленого порядку денного в Україні «2022: Ecotransformation & ESG without borders. URL: <https://paeu.com.ua/2022-ecotransformationesg-without-borders/>
6. ВР України. Положення про Міністерство енергетики та захисту довкілля України: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.01.2015 № 32 // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32-2015-п>.
7. ВР України. Про охорону навколишнього природного середовища. Закон від 25.06.1991 № 1264-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
8. ВР України. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 р. Закон від 28.02.2019 № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>